

S. ASHIRBOYEV, I. AZIMOV,
M. RAHMATOV, A. G'OZIYEV

ESKI O'ZBEK TILI VA YOZUVI PRAKTIKUMI

S. Ashirboev, I. Azimov, M. Rahmatov, A.G'oziyev

Eski o'zbek tili va yozuvi praktikumi

*O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi
bakalavriat talabalari uchun o'quv qo'llanmasi sifatida tavsiya etgan*

«IJOD» NASHRIYOT UYI
TOSHKENT - 2006

81.2 Y36
E 87

Eski o'zbek tili va yozuvi praktikumi/
S. Ashirboev, I. Azimov, M. Rahmatov,
A. G'oziyev. – T.: "Ijod" nashriyot uyi, 2006.– 288 b.

I. Ashirboev S. va boshq.

Taqrizchilar: filologiya fanlari doktori, professor **H. Dadaboyev**,
filologiya fanlari doktori, professor **H. Homidov**.

Mas'ul muharrir: filologiya fanlari doktori **M. Hamidova**.

O'zbekistonning mustaqil davlat sifatida dunyoga chiqishi, hayotning barcha jabhalarida, shu jumladan, ta'lim sohasida ham tub burilishlarni vujudga keltirdi. Ayniqsa, o'tmish tariximiz bilan bevosita bog'liq qo'lyozma manbaalarni, ilmiy-adabiy asarlarni o'rganishga imkoniyat yaratdi. Bu esa, allomalarimizning ma'naviy va ma'rifiy merosiga bugungi kun nuqtai nazaridan mehr ko'zi va cheksiz hurmat bilan qarashga keng yo'l ochib berdi. Shu bilan birga, oldimizga o'tmish merosimizni atroflicha o'rganish bilan bog'liq muammolarni tezlikda hal etish vazifasini ko'ndalang qo'ydi. Milliy ma'naviy meroslarimizni o'rganish, tadqiq etish, ularni xolisona yoritish, shu bilan birgalikda ilg'or g'oyalarimizni butun dunyoga ko'rsatish uchun «Eski o'zbek tili va yozuvi praktikumi» fanini, uning arab alifbosiga asoslangan eski o'zbek yozuvini o'rganishning o'rni katta.

Bu fan arab yozuvi asosidagi eski o'zbek yozuving grafik, fonetik, gramatik xususiyatlari bilan tanishtiradi va eski o'zbek yozuvi yodgorliklari matnlarining o'qilishi, o'ziga xos tomonlarini yoritib beradi, matn tahlilini, izohli o'qilishini amalga oshiradi, ayni zamonda o'zbek tili tarixi fanining boshlovchi kursi vazifasini ham bajaradi.

Qo'llanma davlat ta'lim standartlari mazmuniga mos ravishda yozilgan. Qo'llanmaning "Abjad hisobi" bo'limida M. Hamidovning "Abjab hisobi va u bilan bog'liq harfiy san'atlar" risolasidan foydalanildiki, buning uchun muallifga o'z minnatdorchiligimizni izhor etamiz.

ББК 81.2Y36-8.

№ 644-2006 Alisher Novoiy nomidagi
O'zbekiston Milliy kutubxonasi

ISBN 978-9943-324-00-8

© «IJOD» NASHRIYOT UYI, 2006

MUNDARIJA

Arab yozuvining O'rta Osiyo xalqlari hayotiga kirib kelishi	3	Ayn	38
Eski o'zbek yozuvining shakllanishi.....	3	G'ayn	40
Eski o'zbek yozuvining umumiy xususiyatlari	4	Sod	42
Alif	7	Zod	44
Re	7	To	46
Ze	7	Zo	48
Dol	8	Se	50
Vov	9	Zol	51
Harakatlar	10	Je	52
Cho'ziq unlilar	12	Ligaturalar	63
Yo	14	Satr usti belgilari	64
Be	16	Raqamlar	68
Te	17	Imlo va tinish belgilari	74
Pe	18	«Bi» inkor ko'makchisi	84
Sin	19	Birlik va noaniqlik «yo» si	85
Shin	20	Eski o'zbek yozuvida tinish belgilarining qo'llanishi	87
Mim	21	Fors izofasi	87
Nun	23	Arab izofasi	91
Fe	24	Qamariy va shamsiy harflar	92
Qof	25	Islah qilingan eski o'zbek yozuvi	95
Lom	26	Abjad hisobi	98
Hoye havvaz	28	Yil hisobi	101
Kof	29	Burj	106
Gof	30	Harfiy san'atlar	108
Xe	32	Yozuvning uslubiy ko'rinishlari	130
Jim	33	Xattotlik qurollari	133
Chim	35	Mustaqil o'qish uchun matnlar	140
Hoye-hutti	37	Ilovalar	199
		Lug'at	247

MUNDARIJA

S. Ashirboev, I. Azimov, M. Rahmatov, A.G'oziyev

**ESKI O'ZBEK TILI VA YOZUVI
PRAKTIKUMI**

«IJOD» NASHRIYOT UYI, 2006

Muharrir N. Mahmudova
Sahifalovchi M. Altmisheva
Musahhih S.Sodiqov

Bosishga 03.11.2006 y.da ruxsat etildi. Bichimi 60x84/16, kegli 8,
«Tayms» garniturasida. Ofset usulida bosildi. Nashr bosma tabog'i 23,0.
Shartli bosma tabog'i 16,74. Adadi 3000 nusxa. Shartnoma № 02-2006y
Buyurtma № 57

«IJOD» nashriyot uyi, Toshkent, 147. 2 Tolariq, 49 uy.

«YUNAKS PRINT» MCHJ bosmaxonasida bosildi.
Toshkent, S.Rahimov tumani, Qamarniso, 3 uy.